

Bijlage II

bij het toezichtsrapport over
de wegingsnotities van de AIVD en de MIVD voor
de internationale samenwerking met
de Counter Terrorism Group- en sigint-partners

CTIVD nr. 60

[vastgesteld op 21 december 2018]

Commissie van Toezicht
op de Inlichtingen- en
Veiligheidsdiensten

Gebreken in de inhoud van de wegingsnotities

1. Gebreken in de wegingsnotities van de AIVD

Uit het toezichtsrapport blijkt dat de wegingsnotities van de AIVD zowel structurele als incidentele gebreken vertonen. De gebreken die de CTIVD heeft vastgesteld, worden in de navolgende paragrafen behandeld, in de volgorde van meest structureel naar incidenteel.

1.1 Niveau van gegevensbescherming

Het geboden niveau van gegevensbescherming is in de wegingsnotities van de AIVD structureel onvoldoende ingevuld. Er wordt vaak summier verwezen naar een bepaalde wet die van toepassing is, zonder nadere duiding van de waarborgen die daarin staan en wat deze inhouden voor de buitenlandse dienst. Waar wel een tipje van de sluier wordt gelicht, wordt regelmatig volstaan met een algemene beschrijving, zoals: “bevat regels over toegang tot persoonsgegevens en bewaartermijnen”. In dergelijke gevallen ontbreekt een toelichting op de inhoud van die regels en de duiding of daarmee een adequate waarborg wordt geboden.

Het is niet voldoende te laten zien dat er ‘iets’ is op het gebied van gegevensbescherming, zonder aan te geven of er sprake is van adequate waarborgen en hoe die zich verhouden tot de Nederlandse waarborgen. Hoe lastig het ongetwijfeld ook is om de wet- en regelgeving van andere landen te doorgronden en de waarborgen te duiden, dit is volgens de CTIVD wel wat er moet gebeuren wil het geoorloofd zijn om persoonsgegevens en ongeëvalueerde gegevens aan die diensten te verstrekken. Waarborgen voor gegevensbescherming kunnen bovendien gelegen zijn in het beleid en de procedures van de buitenlandse dienst, waardoor die ook (waar nodig) betrokken moeten worden bij de beoordeling. Het moet kenbaar zijn hoe groot de risico's op dit gebied zijn, om de beslissing over de invulling van de samenwerking te kunnen nemen. Wanneer het voor de AIVD niet mogelijk is uit openbaar beschikbare informatie voldoende informatie te achterhalen over de waarborgen op het gebied van gegevensbescherming, zou volgens de CTIVD de stap moeten worden gezet om de partnerdienst daarover te bevragen (zie hieronder in paragraaf 1.2).

De CTIVD stelt vast dat er bij vijftien wegingsnotities zodanig weinig informatie is gegeven over de waarborgen die op het gebied van gegevensbescherming gelden voor de gegevens die van de AIVD worden ontvangen, dat de conclusie “voldoende” niet wordt gedragen.

Waar het gaat om CTG-samenwerkingspartners maakt de AIVD bij de invulling van dit criterium gebruik van drie standaard clausules die worden aangevuld met beperkte informatie over de toepasselijke wet- en regelgeving in het betreffende land. De CTIVD vindt het gebruik van de clausules onzorgvuldig, omdat ze inhoudelijk weinig toevoegen en bovendien een onjuist beeld schetsen.

De eerste clausule houdt in dat de betreffende dienst zich te houden heeft aan de regels die in CTG-verband zijn opgesteld. Hierbij is er geen rekening gehouden met het oordeel van de CTIVD in haar toezichtsrapport nr. 56 dat de multilaterale waarborgen voor gegevensbescherming in CTG-verband juist tekortschieten.¹ Pas als hierover concrete schriftelijke afspraken zijn gemaakt in multilateraal verband, is er sprake van waarborgen die relevant zijn voor de beoordeling van dit criterium.

In de tweede clausule wordt, waar het gaat om NAVO partners, gesteld dat de buitenlandse dienst in kwestie ervaring heeft met het uitwisselen van vertrouwelijke informatie in NAVO-verband. Over de afspraken die in dit verband zijn gemaakt wordt slechts aangegeven dat vertrouwelijke informatie als zodanig dient te worden behandeld. In de optiek van de CTIVD doet de opgedane ervaring van de dienst weinig terzake. Het gaat bij de wegingsnotities om concrete waarborgen die er zijn op het gebied van gegevensbescherming.

Tot slot volgt er een standaard-clausule waarin, onder verwijzing naar het toezichtsrapport nr. 56 van de CTIVD, wordt gesteld dat de algemene beginselen voor gegevensbescherming doorgaans een vertaling hebben gekregen in nationale wetgeving en dat verondersteld mag worden dat de buitenlandse dienst dit respecteert, tenzij concrete feiten voor het tegendeel worden gepresenteerd. Deze interpretatie van het toezichtsrapport is onjuist. Er kan alleen worden aangenomen dat buitenlandse diensten algemene rechtsbeginselen naleven als deze een vertaling hebben gekregen in wet- of regelgeving en/of in het beleid en de werkwijze van de buitenlandse dienst. Dit kan niet worden aangenomen voor niet-gecodeerde rechtsbeginselen. Het startpunt moet dus altijd zijn de vaststelling dat de wet- of regelgeving van het betreffende land en/of het beleid of werkwijze van de buitenlandse dienst een concrete waarborg bevat.

1.2 Wettelijke bevoegdheden en mogelijkheden

De CTIVD stelt vast dat de wegingsnotities van de AIVD structureel tekortschieten waar het gaat om de invulling van dit criterium. Waar de wetgeving van het betreffende land ingaat op de bevoegdheden, zijn die benoemd, maar er wordt meestal niet aangegeven welke waarborgen gelden voor de inzet van die bevoegdheden. In het algemeen besteedt de AIVD in de wegingsnotities wel aandacht aan eventuele opsporings- of executieve bevoegdheden van de buitenlandse dienst, waardoor dit aspect van het criterium voldoende aan bod komt.

In twaalf gevallen wordt dit criterium zo beperkt inhoudelijk besproken dat de conclusie dat voldaan is aan het criterium naar het oordeel van de CTIVD niet gedragen wordt.

Het beeld dat ontstaat na bestudering van de wegingsnotities is dat de AIVD bij de invulling van dit criterium geen duidelijk doel voor ogen had. Het noemen van een rijtje bevoegdheden, voor zover dit al gebeurt, zegt op zichzelf niets over de eventuele risico's die hiermee samenhangen. Waar het primair om gaat is of er aanwijzingen zijn dat de buitenlandse dienst bevoegd is gegevens te vergaren op een manier die naar Nederlandse wettelijke maatstaven ontoelaatbaar is. Dit kan ofwel zijn omdat de *wettelijke bevoegdheden* verder gaan die van de AIVD en de MIVD, ofwel omdat *methoden* worden gebruikt die in Nederland niet geoorloofd zijn, ofwel omdat er *waarborgen ontbreken* bij de inzet van

¹ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 56 over de multilaterale gegevensuitwisseling door de AIVD over (vermeende) jihadististen, *Kamerstukken II* 2017/18, 29924, nr. 160 (bijlage), beschikbaar op www.ctivd.nl.

bevoegdheden die hier als fundamenteel worden gezien (zie ook het toetsingskader in bijlage I bij dit rapport).

Het startpunt voor het in kaart brengen van de bevoegdheden van een buitenlandse dienst en de waarborgen die hierbij gelden, is het wettelijk kader dat van toepassing is en eventueel andere openbaar beschikbare informatie. Wanneer uit deze bronnen informatie kan worden verkregen over de bevoegdheden en de waarborgen, kan op basis daarvan al een beoordeling plaatsvinden van de risico's. Is dit niet het geval, dan kan het nodig zijn de buitenlandse dienst daarover gericht te bevragen. Wat betreft de (technische) mogelijkheden van de buitenlandse dienst, overweegt de CTIVD dat deze relevant zijn op het moment dat zij niet aansluiten bij de wettelijke bevoegdheden van de dienst of op het moment dat zij naar Nederlandse maatstaven ontoelaatbaar worden geacht. Beschikt de AIVD over indicaties dat dit het geval is, dan zal de buitenlandse dienst hierover moeten worden bevragd.

De informatie voor de invulling van dit criterium kan dus ofwel uit openbare bronnen komen ofwel van de buitenlandse dienst zelf (of eventueel uit de bredere inlichtingengemeenschap). In beide gevallen kan een beoordeling van de transparantie plaatsvinden. Deze beoordeling moet volgens de CTIVD expliciet terugkomen in de wegingsnotities, door aandacht te besteden aan de mate waarin de benodigde informatie (openbaar) beschikbaar was en, in voorkomende gevallen, de bereidwilligheid van de buitenlandse dienst om informatie te verschaffen.² Dit geldt niet alleen voor informatie over de wettelijke bevoegdheden en mogelijkheden, maar ook voor informatie over de democratische inbedding van de dienst, het toezicht en de waarborgen op het gebied van gegevensbescherming. De CTIVD begrijpt dat transparantie tussen inlichtingen- en veiligheidsdiensten niet maximaal kan zijn. Wel moet een vergelijking van bevoegdheden en waarborgen op hoofdlijnen mogelijk zijn, overeenkomstig de Europese jurisprudentie terzake.

1.3 Targeting

Een ander structureel gebrek bij de wegingsnotities van de AIVD doet zich voor op het gebied van de afweging die in het kader van het risico op een bijdrage aan illegale targeting moet worden gemaakt.³ Als het onderwerp al wordt geadresseerd in de wegingsnotities, dan ontbreekt de inhoudelijke onderbouwing voor de conclusie dat er geen sprake is van een risico. Zo heeft de CTIVD regelmatig de redenering aangetroffen dat de betreffende buitenlandse dienst een binnenlandse veiligheidsdienst is en dat daarom het risico dat gegevens van de AIVD gebruikt zouden kunnen worden voor targeting binnen militaire missies zeer gering is. In andere gevallen wordt zonder nadere toelichting gesteld dat er geen indicaties zijn dat verstrekte informatie wordt gebruikt voor targeting doeleinden. In twaalf wegingsnotities wordt in het geheel geen aandacht besteed aan het onderwerp targeting. De CTIVD stelt vast dat de AIVD in deze gevallen zijn toezegging om in de wegingsnotities aandacht te besteden aan de mogelijkheid dat gegevens een rol kunnen spelen in een targetingproces, niet is nagekomen.⁴

In de wegingsnotities van de AIVD worden niet de stappen doorlopen voor een draagkrachtige afweging op het gebied van targeting. De eerste stap is het benoemen in hoeverre de betreffende staat betrokken is bij geweldgebruik in het kader van gewapende conflicten of vergelijkbaar geweldgebruik. Zowel eenzijdige deelname aan gewapende conflicten als deelname aan multilaterale missies waarin geweldgebruik aan de orde is, zijn hierbij relevant, maar alleen voor zover de bijdrage die de staat levert ziet op het geweldgebruik. Als is vastgesteld dat er betrokkenheid of mogelijke betrokkenheid is

² In de memorie van toelichting op de Wiv 2017 wordt hierover aangegeven dat in het kader van transparantie wordt beoordeeld in hoeverre buitenlandse diensten inzicht geven in hun taken, bevoegdheden en werkwijze. Gesteld wordt dat onvoldoende een sterke contra-indicatie is voor samenwerking. *Kamerstukken II* 2016/17, 34588 nr. 3, p. 161.

³ Zie hierover het toetsingskader in bijlage I bij dit rapport.

⁴ Brief van de DG-AIVD aan de CTIVD over toezichtsrapport nr. 50 d.d. 19 mei 2017.

bij geweldgebruik, dan is stap 2 aan de orde: zijn er betrouwbare aanwijzingen dat dit geweldgebruik niet voldoet aan internationale normen?⁵ Indien uit open bronnen (bijvoorbeeld mediaberichten) of uit inlichtingenbronnen blijkt van indicaties dat de staat onrechtmatig geweld toepast, oftewel illegale targetting, dan moet dit worden benoemd in de wegingsnotitie. Om vermeldenswaardig te zijn, hoeft het niet onomstotelijk vast te staan dat het geweldgebruik inderdaad onrechtmatig is. Het is genoeg dat daar vraagtekens bij (kunnen) worden geplaatst. Ook de taken van de betreffende buitenlandse dienst op het gebied van informatieverstrekking aan de strijdkrachten zijn relevant. Dit wil echter niet zeggen dat er geen risico bestaat als de dienst dit niet tot taak heeft. Ondanks de afspraak dat ontvangen gegevens niet worden door verstrekt aan andere partijen (*third party rule*),⁶ bestaat er een niet te verwaarlozen risico dat gegevens bijdragen aan illegale targetting als de staat in kwestie (mogelijk) deelneemt aan dergelijke praktijken.

Het ontbreken van een gedegen targetting afweging wringt het meest waar het gaat om de buitenlandse diensten van staten die betrokken zijn bij geweldgebruik en waarbij er op basis van openbaar beschikbare informatie aanwijzingen zijn dat het geweldgebruik niet voldoet aan internationale normen. Het gaat daarbij om een klein aantal diensten. Bij enkele van die diensten heeft de AIVD wel als “aandachtspunt” benoemd dat het land mogelijk betrokkenheid heeft bij praktijken die in strijd zijn met het internationaal recht, maar wordt niet duidelijk hoe dit gegeven wordt gewogen. In één van deze gevallen wordt het onderwerp targetting niet genoemd in de wegingsnotitie en in een ander van deze gevallen wordt ten onrechte niet ingegaan op de aanwijzingen dat het geweldgebruik door de betreffende staat mogelijk niet voldoet aan internationale normen.

1.4 Democratische inbedding

Het wettelijke samenwerkingscriterium (a) democratische inbedding ziet op het politieke bestel van het land en de positie van de dienst daarbinnen (zie het toetsingskader in bijlage I bij dit rapport). De vraag die hierbij hoort, is: zijn er voldoende democratische waarborgen dat de activiteiten van de betreffende buitenlandse dienst binnen de kaders blijven? Dit heeft te maken met aansturing van de dienst, het wettelijke kader dat het handelen van de dienst reguleert, parlementaire controle, onafhankelijk toezicht, onafhankelijke rechtspraak en persvrijheid. Als uit de informatie in de wegingsnotitie blijkt dat deze democratische waarborgen onder druk staan of zelfs afglijden, dan moet dit worden meegewogen bij de beoordeling van de democratische inbedding van de buitenlandse dienst.

De CTIVD constateert dat de AIVD informatie die relevant is voor de beoordeling van dit criterium opneemt op verschillende plaatsen in de wegingsnotities, zoals bij het criterium mensenrechten of bij de beschrijving van het land. Hierdoor wordt de beoordeling van de democratische inbedding van de dienst in veel gevallen gekoppeld aan slechts een gedeelte van de informatie die van belang is.

In drie gevallen constateert de CTIVD dat uit de wegingsnotitie in zijn geheel een negatief beeld naar voren komt van de democratische inbedding van de buitenlandse dienst. Zij acht het dan ook niet begrijpelijk dat dit criterium als voldoende is beoordeeld in die wegingsnotities. Die conclusie wordt naar haar oordeel niet gedragen door de inhoud.

⁵ Zie het toezichtsrapport van de CTIVD nr. 50 over bijdragen van de MIVD aan targetting, *Kamerstukken II* 2016/17, 29 924, nr. 144 (bijlage), beschikbaar op www.ctivd.nl.

⁶ De derde partijregel. Deze houdt in dat de verstrekking van gegevens geschiedt onder de voorwaarde dat degene aan wie de gegevens worden verstrekt, deze gegevens niet aan anderen mag verstrekken (artikel 65 Wiv 2017).

1.5 Professionaliteit en betrouwbaarheid

Het criterium (c) professionaliteit en betrouwbaarheid ziet onder meer op de kwaliteit van de informatie die de betreffende dienst levert, op de mate waarin de dienst georganiseerd is en op het nakomen van afspraken over bijvoorbeeld het gebruik dat van verstrekte gegevens mag worden gemaakt.

In haar onderzoek is de CTIVD één geval tegengekomen waarin de wegingsnotitie een onjuist beeld geeft van de professionaliteit en betrouwbaarheid van de betreffende buitenlandse dienst. Ten tijde van de vaststelling van die wegingsnotitie door de DG-AIVD was de AIVD al enige tijd op de hoogte van zwaarwegende negatieve indicaties voor zowel de professionaliteit als de betrouwbaarheid van die dienst. Deze informatie is echter niet vermeld in de wegingsnotitie die in maart 2018 door de DG-AIVD is vastgesteld. Beide elementen (professionaliteit en betrouwbaarheid) krijgen een voldoende, omdat er – volgens de wegingsnotitie – geen incidenten bekend zijn die tot een andere beoordeling nopen. Aan de CTIVD is aangegeven dat de betreffende zwaarwegende informatie niet is meegenomen in de wegingsnotitie, omdat de inhoud is geschreven voordat deze informatie bekend was bij de AIVD. Toen de kwestie bekend werd bij de AIVD, in november 2017, wilde de AIVD eerst de zaken op een rij zetten voordat de wegingsnotitie (die op dat moment al geschreven was) werd aangepast. De kwestie bleef zich namelijk ontwikkelen.

De CTIVD acht deze argumenten niet steekhoudend. Het behoeft geen nader betoog dat het de verantwoordelijkheid is van de AIVD om op het moment van vaststellen te bezien of de (eerder geschreven) wegingsnotitie (nog steeds) een juist beeld schetst en deze zo nodig aan te passen. Zij stelt vast dat in de wegingsnotitie die in maart 2018 is vastgesteld door de AIVD, informatie ontbreekt die had moeten leiden tot een negatieve beoordeling ten aanzien van het wettelijke criterium professionaliteit en betrouwbaarheid (artikel 88 lid 3 sub c).

De CTIVD heeft in de loop van haar onderzoek herhaaldelijk navraag gedaan naar een eventuele herziening van deze wegingsnotitie. De herziene wegingsnotitie, waarin de betreffende dienst op basis van deze informatie als risicodienst wordt aangemerkt, ligt in concept al sinds het voorjaar van 2018 gereed voor afstemming en vaststelling. Dit is echter tot op het moment van opstellen van dit rapport niet gebeurd.⁷ De AIVD heeft de CTIVD laten weten nog geen volledig beeld te hebben van de kwestie en nadere informatie af te wachten. De minister is in juli 2018 mondeling ingelicht over deze kwestie door de DG-AIVD en ook heeft de AIVD de samenwerking met deze dienst teruggebracht tot het minimum. Om te voorkomen dat vanuit de teams van de AIVD samenwerkingsactiviteiten met de betreffende dienst zouden worden ondernomen zonder betrokkenheid van de afdeling Buitenlandse Relaties, is er een e-mailbericht uitgegaan naar alle leidinggevendenden die te maken hebben met internationale samenwerking. De betreffende dienst neemt echter nog steeds deel aan de database in CTG-verband, waarin onder meer door de AIVD persoonsgegevens worden gedeeld.

De CTIVD acht de gehele gang van zaken onacceptabel. Het vaststellen van een wegingsnotitie waarvan intern bekend was dat de inhoud op cruciale onderdelen onjuist is, had niet mogen gebeuren. De minister heeft eind april ter kennisname de wegingsnotitie ontvangen met de onjuiste informatie. Drie maanden later is zij pas door de DG-AIVD op de hoogte gesteld van de kwestie, hetgeen betekent dat de minister in die drie maanden niet haar politieke verantwoordelijkheid heeft kunnen nemen voor de besluitvorming over de implicaties voor de samenwerking. Ook het uitblijven van een herziene wegingsnotitie waarin deze informatie wel wordt meegewogen acht de CTIVD niet acceptabel. Zij stelt vast dat de DG-AIVD zijn wettelijke zorgplicht om de samenwerking opnieuw te wegen indien omstandigheden daartoe aanleiding geven, niet is nagekomen.

⁷ De minister van BZK heeft in haar reactie van 17 december 2018 op het opgestelde rapport aangegeven dat de desbetreffende wegingsnotitie is herzien.

2. Gebreken in de wegingsnotities van de MIVD

De CTIVD komt in het toezichtsrapport tot het oordeel dat de wegingsnotities van de MIVD voor de CTG- en sigint-partnerdiensten een structureel gebrek kennen en enkele incidentele gebreken. Deze gebreken worden in de navolgende paragrafen behandeld, waarbij eerst het structurele gebrek aan de orde komt en daarna de incidentele gebreken.

2.1 Niveau van gegevensbescherming

De informatie die in de wegingsnotities van de MIVD wordt aangeboden over gegevensbescherming door de buitenlandse partnerdiensten ziet in de meeste gevallen op bewaartermijnen en informatiebeveiliging. In alle gevallen mist een behandeling van de andere relevante elementen van gegevensbescherming, zoals de waarborgen van doelbinding en dataminimalisatie. Ook wordt doorgaans niet ingegaan op het toezicht, specifiek in relatie tot gegevensbescherming. Hierdoor is het beeld van het niveau van gegevensbescherming bij alle wegingsnotities incompleet.

De visie van de MIVD is dat de beoordeling van het niveau van gegevensbescherming samenhangt met het totaalplaatje van de mate waarin er waarborgen zijn voor het rechtmatig handelen van de partnerdienst. Lijkt dit in orde te zijn, dan leidt bijvoorbeeld het ontbreken van bewaartermijnen voor gegevens niet per se tot een onvoldoende. De CTIVD begrijpt dat het gehele beeld van de buitenlandse dienst context biedt bij het beoordelen van de individuele criteria. Toch waarschuwt zij voor een al te relativiserende benadering. Gegevensbescherming dient op een adequaat niveau te zijn, wil (intensieve) gegevensuitwisseling toelaatbaar zijn. Dat adequate niveau moet objectief kunnen worden vastgesteld, aan de hand van bepaalde *benchmarks*.

In zes gevallen acht de CTIVD het op basis van de informatie in de wegingsnotitie niet begrijpelijk dat de MIVD tot het oordeel is gekomen dat het niveau van gegevensbescherming voldoende is voor gegevens die aan die diensten worden verstrekt. Daarvoor biedt de inhoud van de notities te weinig aanknopingspunten of blijven er teveel vragen onbeantwoord. In deze gevallen kan de inhoud van de wegingsnotitie de conclusie op dit onderdeel niet dragen.

2.2 Targeting

De MIVD besteedt in zijn wegingsnotities nadrukkelijke aandacht aan het risico dat wordt bijgedragen aan illegale targeting. Bij de beschrijving van het land wordt aangegeven of er al dan niet sprake is van betrokkenheid bij een gewapend conflict of militaire missies. Als het land inderdaad bijdraagt aan één of meerdere multilaterale missies, wordt doorgaans aangegeven waar die bijdrage zich bevindt op het geweldsspectrum. Onder het criterium mensenrechten komt vervolgens aan de orde of de staat zich in het recente verleden schuldig heeft gemaakt aan schendingen van mensenrechten en/of het humanitair oorlogsrecht. Aan het einde van de wegingsnotitie komt deze informatie bij elkaar in de targeting afweging. De MIVD hanteert hierbij de lijn, dat als er sprake is van geweldgebruik in het kader van een multilaterale missie of een gewapend conflict én er zijn aanwijzingen dat dat geweldgebruik niet voldoet aan internationale normen, in ieder geval aan alle inlichtingenproducten die worden gedeeld een disclaimer moet worden toegevoegd. Deze *disclaimer* houdt in dat de informatie alleen voor inlichtingendoelinden mag worden gebruikt en niet voor doelen of ter ondersteuning van activiteiten die een schending van het internationaal recht opleveren. Vervolgens moet per gegevensverstrekking aan de betreffende buitenlandse dienst worden beoordeeld of dit, gegeven het risico, toelaatbaar is.

De CTIVD constateert dat de wegingsnotities van de MIVD hiermee de deur open laten staan voor het verstrekken van gegevens die kunnen bijdragen aan een targetting proces, aan buitenlandse diensten van staten ten aanzien waarvan er aanwijzingen zijn dat zij zich niet houden aan de internationale normen. In deze situaties is de waarborg volledig gelegen in de afweging die bij de verstrekking van gegevens in het concrete geval wordt gemaakt. Het beleid van de MIVD schrijft voor dat bij het ontbreken van een volkenrechtelijke grondslag voor het geweldgebruik of eventueel andere schendingen van het internationaal recht (naar Nederlandse richtlijnen), de minister van Defensie om toestemming moet worden gevraagd voor het verstrekken van gegevens waarbij er de reële mogelijkheid is van een bijdrage aan targetting. Dit betekent dat gegevens die naar hun aard geschikt zijn om bij te dragen aan targetting (*actionable intelligence*), die bovendien een relatie hebben met het lopend geweldgebruik, alleen met toestemming van de minister verstrekt mogen worden aan de betreffende buitenlandse diensten.

Het is de CTIVD gebleken dat de MIVD niet consistent omgaat met de weging van het risico op een bijdrage aan illegale targetting. Een klein aantal van de buitenlandse diensten waar de MIVD mee samenwerkt in sigint-samenwerkingsverbanden behoort tot staten ten aanzien waarvan er vanuit (openbare) bronnen aanwijzingen zijn dat zij zich bij hun geweldgebruik niet houden of hebben gehouden aan internationale normen. Dit wordt in die wegingsnotities benoemd als risico bij de behandeling van het criterium mensenrechten, maar het pakt verschillend uit voor de weging. In het ene geval leidt dit tot een score van "matig" op het criterium mensenrechten, terwijl dit criterium in het andere geval met een bijna identieke redenering op "voldoende" blijft staan.

In één geval ontbreekt in de wegingsnotitie de vermelding dat uit openbaar beschikbare informatie aanwijzingen naar voren komen die wijzen op het overtreden van internationale normen bij geweldgebruik. De CTIVD kan niet uitsluiten dat deze informatie tot een andere beoordeling van het criterium mensenrechten zou hebben geleid. De wegingsnotitie dient op dit punt te worden aangevuld en opnieuw te worden beoordeeld.

2.3 Wettelijke bevoegdheden en mogelijkheden

De CTIVD constateert dat de MIVD in de meeste gevallen op een goede manier invulling geeft aan dit criterium. De wettelijke taken en bevoegdheden worden benoemd en er wordt aangegeven wat de MIVD bekend is over de capaciteiten van de dienst. Daarnaast wordt ingegaan op de waarborgen die gelden voor het verwerven van inlichtingen. Tot slot vermeldt de MIVD of de betreffende buitenlandse dienst over opsporings- en/of handhavingsbevoegdheden beschikt. Bij de beoordeling van het criterium redeneert de MIVD doorgaans dat er weliswaar niet veel bekend is over de exacte technische mogelijkheden van de dienst, maar dat de bevoegdheden en directe daaruit voorkomende (technische) mogelijkheden geen aanleiding geven beperkingen in de samenwerking op te leggen. Deze redenering vindt de CTIVD begrijpelijk. Het gaat er bij dit criterium om dat in voldoende mate kan worden uitgesloten dat gegevens verzameld worden of gebruikt worden op een manier die naar Nederlandse wettelijke maatstaven ontoelaatbaar is. Als er via wetgeving zicht bestaat op de bevoegdheden van een dienst en de waarborgen die gelden voor de inzet daarvan, en deze komen in voldoende mate overeen met die van de Nederlandse diensten, dan is meer informatie over de technische mogelijkheden niet zonder meer nodig. Dit geldt uiteraard alleen mits de MIVD geen indicaties heeft dat de technische mogelijkheden verder gaan dan nodig is in verband met de wettelijke bevoegdheden van de dienst of dat zij anderszins ontoelaatbaar zijn naar Nederlandse maatstaven.

Ondanks haar overwegend positieve beeld, stelt de CTIVD vast dat één wegingsnotitie te weinig duidelijkheid verschaft over de waarborgen die gelden voor de inzet van de wettelijke bevoegdheden door de betreffende buitenlandse dienst. In dit geval kan de inhoud van de wegingsnotitie de conclusie dat voldaan is aan dit criterium niet dragen.

De CTIVD mist in de wegingsnotities van de MIVD bovendien een expliciete beoordeling van de transparantie. Zij denkt hierbij aan een vermelding van de mate waarin de benodigde informatie (openbaar) beschikbaar was en, in voorkomende gevallen, de bereidwilligheid van de buitenlandse dienst om informatie te verschaffen.⁸ Dit geldt niet alleen voor informatie over de wettelijke bevoegdheden en (technische) mogelijkheden, maar ook voor informatie over de democratische inbedding van de dienst, het toezicht en de waarborgen op het gebied van gegevensbescherming. Zoals hierboven reeds aangegeven voor de AIVD begrijpt de CTIVD dat transparantie tussen inlichtingen- en veiligheidsdiensten niet maximaal kan zijn. Wel moet een vergelijking van bevoegdheden en waarborgen op hoofdlijnen mogelijk zijn, overeenkomstig de Europese jurisprudentie terzake.

⁸ In de memorie van toelichting op de Wiv 2017 wordt hierover aangegeven dat in het kader van transparantie wordt beoordeeld in hoeverre buitenlandse diensten inzicht geven in hun taken, bevoegdheden en werkwijze. Gesteld wordt dat onvoldoende een sterke contra-indicatie is voor samenwerking. *Kamerstukken II 2016/17, 34588 nr. 3*, p. 161.

Oranjestraat 15 | 2514 JB Den Haag

T 070 315 58 20

E info@ctivd.nl | www.ctivd.nl